

Všechny zdravím

Samostudium jsem již zadala v úterý, pro Vaše pohodlí je zde nafoceno. Prosím – na listech jsou otázky – pod texty, pokuste se je splnit. Požaduji však cílenou snahu odpovědět – i za pomoci dohledání si – na otázky ve dvou listech shrnutí – středověk evropský a středověk český Od každého z Vás chci zpětnou vazbu a nějakou formu odpovědi – Český středověk - 1) b – staroslověnština

2)3)..... Středověk v Evropě – 1).....

Termín dodání úterý 24.3. 2020

Středověk: 476 (obsazení Západořímské říše Germány) – 1492 (objevení Ameriky)

Období středověku: **raný** (5.–11. století), **vrcholný** (12.–13. století), **pozdní** (14.–15. století)

Feudální společnost je rozdělena na tři stavy: **panovník a šlechta, duchovní, poddaní.**

Nejvyšší autoritou je církev a Bible (křížové výpravy, kláštery, mučednický kult, církevní stavby).

Kromě **latinských textů** vzniká literatura v **národních jazycích.**

alegorie, symboly, podobenství, variace na jednotlivá díla

dvorská lyrika, trubadúři, potulní rytíři

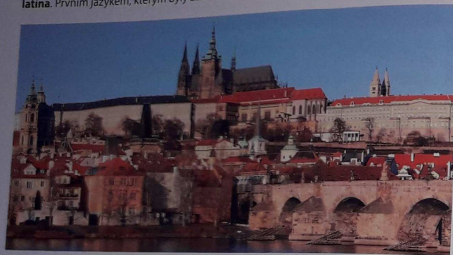
Středověké **eposy**: Píseň o Nibelunzích (Německo), Beowulf (Anglie), Tristan a Izolda (Francie), Alexandreida (Německo), Píseň o Cidovi (Španělsko), Román o Lišákovi (Francie), Píseň o Rolandovi (Francie), Slovo o pluku Igorově (Rusko), Starší a Mladší Edda (Island)

OPAKOVÁNÍ

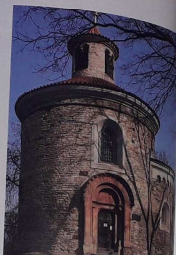
1 Období středověku odpovídají stavební slohy:	a) románský a gotika	b) baroko a renesance	c) klasicismus	d) romantismus
2 Život ve středověku zásadně ovlivňovala:	a) třicetiletá válka	b) církev	c) šlechta	d) Římská říše
3 Pro gotické stavby byl typický:	a) lomený oblouk	b) dórský sloup	c) tympanon	d) presbytář
4 Malované ilustrace ve středověkých knihách se nazývají:	a) vitráže	b) iniciály	c) sgrafita	d) iluminace
5 Vyprávění o hrdinských skutcích psané ve verších se nazývá:	a) kronika	b) epos	c) alegorie	d) román
6 Vagantskou poezii psali:	a) duchovní	b) rytíři	c) studenti	d) panovníci
7 Makarónský verš je:	a) psaný ve dvou jazycích	b) verš s volnou formou	c) druh slovní hříčky	d) zastaralý verš
8 Kurtoazní lyrika znamená:	a) psaná speciálním veršem	b) milostná	c) oslavná	d) národní
9 Hlavním hrdinou Písně o Nibelunzích je:	a) skřítek Nibelung	b) Gunter	c) Siegfried	d) Brunhilda
10 Beowulf v překladu znamená:	a) medvěd	b) vír	c) drak	d) princ
11 Tristan a Izolda vypijí:	a) nápoj lásky	b) jed	c) nápoj zapomnění	d) živou vodu
12 Epos Alexandreida vypráví o makedonském králi:	a) Alexandru Velikém	b) Ptolemaiovi	c) Filipovi II.	d) Karanosovi
13 Česká verze tohoto eposu vypráví o panovníkovi:	a) Přemyslu Otakarovi II.	b) Karlu IV.	c) Václavu III.	d) Václavu II.
14 Hlavní hrdina Písně o Cidovi je:	a) neznámý	b) rytíř Rodrigo	c) mnich Cid	d) korunní princ
15 Román o Lišákovi je alegorií:	a) poměrů v církvi	b) středověké společnosti	c) zvířecí říše	d) situace v Evropě
16 Píseň o Rolandovi vypráví o tažení císaře:	a) Karla Velikého	b) Karla IV.	c) Alexandra Velikého	d) Jindřicha III.
17 Roland zachrání císařské vojsko tím, že:	a) zatroubí na roh	b) zaskočí nepřítele	c) varuje císaře	d) zlomí kletbu

STŘEDOVĚK V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

Slované přišli do střední Evropy v 6. století. Zakládali hradiště, rozvíjeli pěstování obilí, řemesla a obchod. V 9. století vznikla významná říše **Velká Morava**. O vliv na našem území bojovaly různé kmeny, rody i církve. Ve středověku se formovala společná myšlenka, definovaly se hranice, společenské uspořádání, kultura a jazyk – tedy i český národ. Jazykem vzdělanců byla ve středověku **latina**. Prvním jazykem, kterým byly zaznamenány české pověsti, legendy a dějiny, byla ale **staroslověnština**.



Pohled na Pražský hrad s katedrálou svatého Víta a na Karlův most. Na tomto snímku je hned několik nejvýznamnějších středověkých staveb u nás.



Rotunda svatého Martina na Vyšehradě pochází z 11. století.

V roce 863 přišli na naše území šlechtě křesťanství věrozvěsté **Konstantin a Metoděj**. Aby toho dosáhli, potřebovali přeložit Bible a další náboženské texty do jazyka srozumitelného zdejším lidu. Upravili starobulharské nářečí na staroslověnštinu a vytvořili písmo hlaholici. Za necelá dvě století byli jejich žáci vyhnaní, přišli německí kněží a do kostelů se vrátila latina. Za vlády **Přemyslovců a Lucemburků** docházelo k výraznému rozvoji českého státu. Literární texty ve světské literatuře postupně nabývaly na rozmanitosti a koncem 14. století byla již česká literatura srovnatelná s evropskou. Symbolem české státnosti se stal **Pražský hrad**.

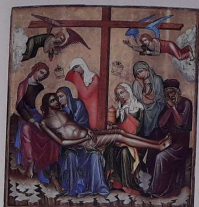
Na místě dnešního Vyšehradu a Hradčan stála již před naším letopočtem hradiště, která patřila kmenům zvaným **Bójové**. Po nich zůstal latinský název naší země – **Bohemia**. Důležitým kulturním místem se stal ostrožský hrad řekou Vltavou, kde nechal kníže Bořivoj postavit koncem 9. století kostel Panny Marie. Za vlády Bořivojova syna Spytihněva I. na počátku 10. století zde vznikl knížecí palác obklopený valem. Tak byly položeny základy Pražského hradu.

Za doby Přemyslovců se stala Praha centrem obchodu. Byly postaveny základy románské **baziliky sv. Jiří s klášterem**, Přemysl Otakar II. získal bohatství dobovávacími válkami a téžbou stříbra, zakládal desítky nových měst. Postupně byly postaveny tvrze a od 13. století velké **kamenné hrady** (Bezděz, Zvíkov, Šternberk, Pernštejn, Rožmberk, Lemberk, Hluboká, brněnský Špilberk). **Románská architektura** byla typická svými valenými oblouky, silnými zdmi a malými okny, často sdruženými do dvou až tří a spojenými jednoduchými hladkými sloupky s jednoduchou hlavicí.



Centry vzdělanosti se staly **kláštery** (Sázavský, Břevnovský, Kladrubský, Vyšehradský, Starobulharský, Zbraslavský, Velehradský, Vyšebrodský). Ve 13. století byl postaven gotický Anežský klášter i Staronová synagoga v Praze. Za Václava II. se začaly razit pražské groše (1300).

V době panování **Karla IV.** (1346–1378) se Praha stala významným městem Svaté říše římské. Tehdy, v době **vrcholné gotiky**, vznikla nyníjší podoba centra Prahy. **Karel IV.** nechal podle vlastních návrhů vybudovat Nové Město pražské a v roce 1348 založil **pražskou univerzitu**. V roce 1357 byl položen základní kámen Karlova mostu. **Karel IV.** nechal vybudovat královská města s překrásnými katedrálami (např. chrám sv. Kříže, katedrála v Kutné Hoře), založil hrady Křivoklát, Točnick, Loket a hrad Karlštejn s kaplí sv. Kříže. Karel IV. pro uložení **korunovačních klenotů**. Roku 1344 byl položen základní kámen **Svatovítské katedrály**, kterou začal stavět **Matyáš z Arrasu** a v jejíž stavbě pokračoval stavitel a sochař **Petr Parléř**.



Obraz Oplákování Krista od Mistra Vyšebrodského oltáře

Ačkoliv do literatury proniká čeština kolem 10. století, její použití je zpočátku omezeno jen na tzv. **glosy** neboli poznámky k latinsky psaným textům. Souvislé české psané literární památky se objevují až o dvě století později. Jednou z těchto prvních památek je duchovní chorál **Svatý Václave, vévodo české země**. Postupně k jeho třem strofám přibývaly další. Za nejvýznamnější světská díla této doby můžeme považovat epos **Alexandreida** a veršovanou **Dalimilovu kroniku**.

Situace se začala měnit od poloviny 14. století, kdy se po větech stránkách rozvíjí hospodářská situace ve městech. Lidé si stále více váží vzdělání a mnoho z nich se stává gramotnými. Vzniká tak širší okruh čtenářů, což přispívá k rozvoji populární zábavní literatury.

Období vlády Karla IV. přineslo všeobecný i kulturní rozvoj. Vzkvétá dvorská kultura. Oblíbené byly turnaje a slavnosti, na nichž minnesängři zpívali a hráli německé, latinské i francouzské písně. Rozvíjí se tak **duchovní i dvorská lyrika**. Do historické literatury přispěl **Karel IV.** svou latinskou autobiografií **Vita Caroli** (Život Karlova). Zároveň podporoval i tvorbu kronik a legend. Legendy vzniklé za jeho vlády mají vysokou uměleckou hodnotu, používají bohaté metaforu, složitou symboliku a jinotaje. **Legendy o sv. Kateřině** a o **sv. Prokopu** mají původ v latině, ale čeští autoři do nich vložili zcela nové pasáže. Keltický epos o králi Arturu vyprávěl pírovala český psaná skladba se staročeským názvem **Tristram a Izalda**.



Pro interiér Chrámu svatého Víta na Pražském hradě jsou typické gotické klenby.

Opakování:

1. Srovnajte románský a gotický sloh.
2. Charakterizujte témata, která byla zpracovávána v období středověku.
3. Které literární žánry vznikly ve středověku?
4. Který panovník přispěl k rozvoji českého státu?

Gotické stavby jsou typické vysokými klenbami, lomenými oblouky, okny s vitrážemi, freskami a bohatou sochařskou výzdobou. Nejkrásnější byvaly v kostelích oltáře, které jsou většinou dřevěné, malované temperou a zlatené. Autoři se nepodepisovali, jsou známi jen podle svých děl (**Mistr Vyšebrodského oltáře**). Dila jsou obvykle nazvána podle místa, kde se nacházela, např. Strahovská, Píseňská, Krumlovská, Zbraslavská a Jihlavská madona. Pro gotické suchy Panny Marie s Ježíškem bylo typické esovitě prohnuté, řasné drapérie a líbezné slovánské tváře.

Legendy z 10. století jsou prvním krokem ke středověké dějepisné próze. Nejstarší jsou o **sv. Václavovi**, **sv. Ludmíle**, **sv. Prokopovi** a **Cyrylovi a Metodějovi**. Prvním kronikářem zachycujícím české dějiny byl kanovník u sv. Víta **Kosmas**. Svou **Chroniku Bohemorum** napsal latinsky. Na Kosmovu kroniku, ličící události do roku 1125, navazuje kronika Kanovníka vyšehradského. Každý klášter měl svou vlastní kroniku (např. **Zbraslavská kronika**).



Dřevěná socha Madony z Jihlavy pochází ze 14. století.

Se založením pražské univerzity roku 1348 souvisí vznik **žákovské poezie**, z níž se dochovalo mnoho drobných popevků a básní. Žáci si v nich dělali legraci z panů, kněží, ale i z bíd studentů (**Píseň vesele chudiny**, **Podkoni a žák**). Žákovská poezie byla psána latinsky vzhledem k pestrému národnostnímu složení pražských studentů. Některé básně byly napsány tzv. **makarónským veršem**, v němž se rymují latinské verše s českými.

Z dramatizací evangelií, která hráli kněží v klášterech již od 12. století, se postupně vyvinulo staročeské drama. Hry se stávaly veselejšími a přibývala v nich světská témata, proto se musely přesunout na veřejná prostranství. Nejznámějším je drama **Mastičkář**, které vzniklo zařazením původně samostatné frašky do církevní hry o ukřižování a vzkříšení Krista. Dochází také k rozvoji **milostné lyriky**, ovlivněné opět západními vzory (**Závišova píseň**, lidové písně **Dřvo se listem odieva** a **Anjeliku rozkořachany**).

Městská literatura se zabývá hlavně satirou mřící na ostatní vrstvy společnosti. Takový ráz má **Hradecký rukopis**, vydaný kolem roku 1340. Výchovný účel plní jeho součást, **Desatero kázanie božie**, kde jsou ke každému křesťanskému přikázání přiřazeny příklady hříšníků. Další část rukopisu nazvanou **Satiry o řemeslnících a konšelích** tvoří sedm satir. Neznámý autor v nich kritizuje nepoctivost cechovních řemeslníků, především pekařů a řezníků, i hamiznost a podplácení městských radních. V rukopisu najdeme také první českou bajku **O lišce a džbanu**.



KONSTANTIN (Cyril)
* 827 v Soluni, † 869 v Římě

Byl významný kněz, teolog, filozof a diplomat. Jeho matka byla dcerou císaře Konstantina VI. a otec byl vysoký císařský úředník. Dostalo se mu vzdělání na císařském dvoře. Později odešel za bratrem Metodějem do kláštera na Olymp v Malé Asii. Spolu s ním byl později vyslán na misijskou cestu do Velkomoravské říše. Vytvořil nové písmo hlaholici, přeložil první církevní texty do staroslověnské a napsal **Proglas**, předmluvu k překladu evangelia. Reholní jméno Cyril přijal v klášteře v Římě, kam vstoupil ke konci svého života.



METODĚJ
* 813 v Soluni, † 885 na Velehradu

Byl významný teolog, právník a diplomat. Zastával vysoké úřednické místo císařského místopředsedy. V roce 840 vstoupil do kláštera. Spolu se svým bratrem Konstantinem se vydal na misijskou cestu do Velkomoravské říše. V Římě byl papežem Hadriánem II. jmenován arcibiskupem pro území Velké Moravy a Panonie. Po smrti bratra pokračoval v jeho odkazu. Věnoval se hlavně překládání církevních textů a výchově svých následovníků. Pokřtil knížete Bořivoje a jeho manželku Ludmilu. Písemné prameny uvádějí, že byl pohřben v prostoru velkomoravské baziliky v Mikulčicích.

Vládce **Velkomoravské říše kníže Rostislav** se snažil vymanit z vlivu Franécké říše, která zneužívala **křesťanství** a církevní správu pro své **politické cíle**. Kdo chtěl v tehdejší politice uspět, musel být **křesťan**. Sírění křesťanství totiž sloužilo jako zámečka k expanzi politiky. Rostislav proto požádal císaře Michaela III. v Cařihradu, aby na Velkou Moravu poslal biskupa, který by lidem ve srozumitelném jazyce vysvětlil křesťanskou víru. V roce **863** tak přišli na Velkou Moravu vzdělání bratři Konstantin a Metoděj z řecké Soluně. Protože zvěštovali víru, nazýváme je **věrozvěstové**. Tradičně se uvádí datum **5. července**, které se na jejich počest stalo státním svátkem.

Oba bratři vycházeli z předpokladu, že mají-li přivést **pohany** ke křesťanství, musí obyvatelé Velkomoravské říše rozumět nejenom jim, ale i **Bibli** a dalším **textům užívaným při bohoslužbách**. Konstantin s Metodějem nemluvíli řečí našich předků, byli národností Řekové, ale znali starobulharské nářečí Slovanů. Z tohoto nářečí vytvořili **první slovanský spisovný jazyk** a nazvali ho **staroslověnsčinou**.

Protože si byl Konstantin vědom i problémů spojených se zápisem řeči, vymyslel pro staroslověnsčinu vhodné písmo. Snažil se zohledňovat fonetické zvláštnosti slovanského jazyka, zejména existenci měkkých souhlásek. Každé hlásky i polohlásky proto přiřadil nějaký znak. Vznikla tak **hlaholice**. Později se v Bulharsku vyvinula její mladší varianta – **cyrilice**.

■ MNICH CHRABR – O PÍSMENECH

Slovane dřív, pokud byli pohany, neměli písmo, ale počítali a větší číselní a zářezy. Když pak byli pokřtěni, snažili se psát slovanskou řeč římskými a řeckými písmeny bez dodatné úpravy. Ale která je možná dobře psát řeckými písmeny hnyg – Bůh nebo život – život nebo oběť – velmi nebo cirkav – chmí nebo člověk – člověk nebo širota – šite nebo štědroty – štědrost nebo jado – jídlo nebo odu – kde nebo junost – mladí nebo gzyk – jazyk, národ a jiná slova tímto podobná. A tak tomu bylo mnoha let. Potom však Bůh milující lidi, který všechno řídí a nenechává lidské pokolení bez vzdělání, nýbrž přivádí všechny k poznání a spáse, siloval se nad národem slovanským a poslal mu svatého Konstantina Filosa, řečeného Cyrila, muže spravedlivého a opravdového, a ten jim vytvořil třicet osm písmen, jednak podle soustavy řeckých písmen, jednak podle slovanské řeči. Začal prvním písmenem podle řečtiny: oni totiž abecdu a on azem. Písmenem a se začínalo abecdu písmo. A jako Řekové tak učili, aby napodobili židovské písmeno, tak on řecká.

Otázky pro rozbor textu:

1. S jakým problémem se potýkali Slované, když neměli vlastní písmo?
2. Z které abecedy při tvorbě hlaholice Konstantin vycházel?

Konstantin s Metodějem přeložili do staroslověnsčiny některé části Nového zákona, především evangelia. Konstantin je opouštěl bratři přeložili také liturgické texty používané při misi, křesťanský zákoník **Zákon sudnýj ljudem** a soubor církevních právních textů **Nomokanon**. Důvodem k tomuto překladu byla myšlenka, aby mohli být provinilci trestáni v souladu s církevními právy. Jejich mise byla velmi úspěšná. Museli ovšem čelit různým obtížím. V roce 880 přeložil Konstantin do staroslověnsčiny jako **bohoslužbu** (Proglas) a v níz obhajuje právo každého národa na texty ve srozumitelném jazyce. Kromě biblických textů přeložil také liturgické texty používané při misi, křesťanský zákoník **Zákon sudnýj ljudem** a soubor církevních právních textů **Nomokanon**. Důvodem k tomuto překladu byla myšlenka, aby mohli být provinilci trestáni v souladu s církevními právy. Jejich mise byla velmi úspěšná. Museli ovšem čelit různým obtížím.

■ PROGLAS

Vždyť ústa, jež nečítá sladkost, číní, že člověk je jak kámen. Víc však ještě duše knih zbavená zdá se být v člověku mrtvá. To vše nám, bratři, tane na mysli, i povíme vám vhodnou radu, jež všechny lidi odpoutá od zvlíštěho života a chtěje: abyste pro nerozum své mysli, posloucháte-li slovo v cizím jazyku, neslyšeli je jako hlas zvonce měděného. Neb svatý Pavel učil a řekl toto: Když konám svou modlitbu před Bohem, chci raději pět slov říci, a svým rozumem vyloučit, aby všichni bratři rozuměli, než deset tisíc slov nerozumitelných. Který pak člověk to nechápe? Josef Vašica: Literární památky epochy velkomoravské

Otázky pro rozbor textu:

1. Bez čeho je lidská duše jako mrtvá?
2. K čemu Konstantin v úkaze nabádá?

★ ZAMĚŘTE SE



O životě Cyrila a Metoděje a jejich působení na Velké Moravě natočil v roce 2013 režisér Petr Nikolajev film pod názvem **Apoštolové Slovanů**.

Proto se musel Konstantin vydat do Říma, aby své počínání obhájil před papežem. Díky své vzdělanosti a řečnickým schopnostem uspěl. V Římě však těžce onemocněl. Vstoupil do kláštera, kde přijal reholní jméno **Cyřil**, a krátce poté zemřel.

☀ VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

Sochy Cyrila a Metoděje najdeme po celé republice i v zahraničí, na Slovensku, v Rusku, Řecku, Bulharsku, Macedonii nebo na Ukrajině.

☁ TIPY NA VÝLET



Cyřil a Metoděj mají svoji sochu v jiomoravských Mikulčicích, které byly centrem Velkomoravské říše. Můžete tu vidět i zbytky původních staveb.

Záci Konstantina a Metoděje pokračovali v překladatelské činnosti svých učitelů. Dále napsali díla **Život Konstantinův** a **Život Metodějův**. Těmto dílům se někdy říká **Panonské legendy**, ale jedná se spíše o životopisy obou bratří. Nadpřirozené prvky typické pro legendy (konání zázraků, mučednická smrt) se v nich téměř nevyskytují. Postavy jsou vylíčeny kladně, mají být pro čtenáře vzorem a předmětem obdivu.

■ ŽIVOT METODĚJŮV

Stalo se v ty dny, že Rostislav, kníže slovanský, se Svatoplukem vypravil poselství z Moravy k císaři Michalu, pravice toto: „Jsme z boží milosti zdraví. Přišlo k nám mnoho učitelů křesťanských z Vlach, z Řecka a z Němce, rozličně nás učíce. My Slované však jsme lid prostý a nemáme, kdo by nás vyučil pravdě a smyslu její nám vyložil. Nuže tedy, pane, pošli takového muže, který nám porádí všeobecný zákoník.“ Tehdy císař Michal řekl filosofu Konstantinovi: „Slyš, filosofe, co praví? Jiný toho nemůže vykonat, ledu ty. Hle, tu máš hrozné dary, vezmi si svého bratra opata Metoděje, a bž. Neb vy jste Solunské a Solunské všichni hovoří čistě slovanský.“

www.moraviamagna.cz

Otázky pro rozbor textu:

1. O které události ukázka vypráví?
2. Kterým jazykem hovoří Solunské?

■ ŽIVOT KONSTANTINŮV

Když přišel do Cařihradu, světili jej učitelům, aby se u nich učil. I naučil se ve třech měsících grammatice a potom se věnoval dalšímu studiu. Osvojil si Horiéru a geometrii a u Lva a Fotia dialektiku a všechny nauky filosofické, mimo to i vědu o astronomii a aritmetiku, astronomii a muziku a všechny ostatní řecké studijní obory. Tak si je všechny osvojil, jak by si byl mohl kdo osvojit jen jeden z nich. Neboť s bystrostí se u něho pajařila pile a jedna druhou překonávala, tím se věda a umění jen zdokonalují. Více však než učnost dával najevo dobré chování. Hovořoval s těmi, s nimiž to bylo prospěšnější, a vyhýbal se druhým ubíhajícím na scestí. Jedině to měl na mysli, jako by zaměřil věci pozemské za nebeské a uletěl z tohoto světa a žil s Bohem.

Když together viděl, jak je, dal mu moc nad svým domem a možnost vycházet volně do císařského paláce. Jednou se ho otázal „Filosofe, řd bych věděl, co je to filosofie.“ On řekl hned s pohotovostí: „Poznání věci božských i lidských, nakolik se může člověk přiblížit Bohu, neboť učí člověka, aby byl svým skutky obrazem a podobností toho, který ho stvořil.“ Proto si ho tento muž, tak mocný a vážený, ještě víc oblíbil a ustavil se ho na vše dotazoval. A on mu vložil nauku filosofickou a v malém slovech mu objasnil velké záhady.

Josef Vašica: Literární památky epochy velkomoravské

Otázky pro rozbor textu:

1. Jak je v úkaze Konstantin popisován?
2. Proč byl vylíčen právě tímto způsobem?

Opakování:

1. Co víte o životě Cyrila a Metoděje?
2. Proč byli vylíčení právě tímto způsobem?
3. V čem spočívá jejich odkaz?
4. Z kterého nářečí vychází staroslověnsčina?
5. Vysvětlíte rozdíl mezi hlaholici a cyrilicí.
6. Co to je Proglas?

ČESKÉ STŘEDOVĚKÉ KRONIKY



KOSMAS

* 1045 ve Zlíně, † 1125 v Praze

Byl nejstarším českým kronikářem. Je autorem Kroniky české, která se někdy mylně nazývá Kosmova kronika. Narodil se do intelektuálně a duchovně založené rodiny. Studoval v zahraničí. Po studiu se stal knězem. Tím, že byl Čech, se odlišoval od ostatních kněží, kteří byli nejčastěji německé národnosti. Zajímal se o českou kulturu. Kvůli své pili a práci byl obilben ve vyšších církevních kruzích, a proto byl jmenován děkanem svatovítské kapituly.

Kosmas napsal v latíně **Kroniku českou** (latinsky **Chronica Boemorum**). Jedná se o nejstarší národní kroniku, která mapuje dějiny českého národa. Vznikla v období mezi lety 1095–1125 a zachycuje české země do počátku 12. století. **Vyprávěčem** je sám Kosmas. Jedná se o jedno z nevýznamnějších děl české historické literatury, které po mnoho století sloužilo jako významný zdroj informací o rané středověkých Čechách.

Kosmas se neznal pouze zachytit faktografická data, často sledoval **vlastenecký cíl**. Čtenářský byl kronika určena pro vysoké duchovenstvo a šlechtu. Kronika se stala vzorem pro další kronikáře a byla často kopírována. V 19. století se jí psali **Starých pověstí českých** inspiroval spisovatel Alois Jirásek.

Kosmas ve své kronice čerpal ze tří zdrojů – z **vlastních zážitků**, z **vyprávění pamětníků** a z **dobového ústního vyprávění**. Kronika je rozdělena do tří částí – samostatných knih. V první z nich Kosmas začíná biblickým námětem stavby babilýnské věže, pokračuje přes příchod Slovanů do Čech a končí vládou prvních Přemyslovců. Objevuje se zde postavy významných českých vládců (Krok, Libuše, Bořivoj, sv. Václav, Jaromír a další). Protože se částečně jedná o přepis báji, které nelze fakticky dokázat, je první část Kroniky **historicky nepřesná**. Kosmas zde také čerpal z vyprávění starců.

V druhé části popisuje **vývoj českého státu** od nástupu Břetislava I. na knížecí trůn do smrti krále Vratislava II. v roce 1092. Třetí část končí smrtí knížete Vladislava I. v roce 1125. V tomto roce zemřel i Kosmas. Na rozdíl od mnoha autorů středověkých kronik Kosmas své jméno nezamíchal ani neuváděl pseudonym. Psal velice čtivě a své příběhy dokázal čtenáři velmi poutavě.

KRONIKA ČESKÁ – VYVRÁŽENÍ RODU VRŠOVČŮ

HAZMAR ZVRÁTKO PŘÍŠLO, CO ZISKÁNO ZA DLOUHOU DOBU [...] – dne 27. října – Božej a jeho syn Bořut jako hovořá hrození nazí do jámy. Nemohl jsem se dovést, jaká hlava z rakoty rodu byla vydána na smrt, protože nebyli zabiti ani jednoho dne, ani na jednom místě. Neboť jeden byl veden na tržště a jako dobytek sklen, jiní byli na hoře Petříně státi, mnozí jich bylo povraženo v domech nebo na ulicích. Ale co mám říci smrti synů Mutnových, jejich smrt byla snad nad každou jinou smrt ukrutnější? Byli to hodní hoši, v tváři slšní, na pohled libezní, jakých by ani bystrý umělec v bílé stoně, ani malíř na stěně nedovedl vypodobiti. Neboť jsme je viděli, jak byli zalostivě vlečeni na tržště, a slyšeli, jak častokrát volali: „Máti má, máti má!“ až je oba knavý kat, jako prasátka je drže v podpaží, podřezal nožem.

Přeložili Karel Hrdina a Marie Blahová

Otázky pro rozbor textu a k zamýšlení:

1. Jakým stylem Kosmas píše?
2. Jsou jeho texty čtivé i pro současného čtenáře?

SLOVNÍČEK POJMŮ

Kronika (řecky chronos = čas) je literární žánr vzniklý ve středověku, který chronologicky popisuje jednotlivé historické události.

VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

Kosmas se na svoji dobu dožil neuvěřitelných osmdesáti let. Průměrná délka života ve středověku byla kolem třiceti let.

ZAJÍMAVOST

Kosmas si zval k sobě domů starce, kteří mu vyprávěli příběhy. Jeho manželka Božetěcha mu kvůli tomu často dělala scény.

Opakování:

1. Ve kterém společenství žil Kosmas?
2. Kterým svým dílem se proslavil?
3. Ve kterém jazyce ho napsal?
4. Které období zachycuje?
5. Kdo se jím inspiroval?
6. Proč považujeme jeho dílo za výjimečné?



DALIMILOVA KRONIKA

Jedná se o nejstarší českou psanou kroniku. Pochází ze začátku 14. století. Zachycuje období do roku 1314. Tvoří ji 4 600 veršů. Přivlastek Dalimilova získala až chybným označením Václava Háčka z Libočan. Je často historicky nepřesná. Její autor si události upravoval tak, aby příběhy vyznívaly jednoznačně vlastenecky a podporovaly národní uvědomění. Kronika byla velice oblíbená v době národního obrození, protože oslavovala český národ a podněcovala nenávisť k německému utiskovateli. Jejího autora neznáme, ale pravděpodobně pocházel z nižší šlechty.

DALIMILOVA KRONIKA – O LIBUŠINU PROROCTVÍ

Tady Libuše odpovédě,
řkúc: „Tot vám beze lsti povědē,
jakožkoli ste mē uhanili,
kdež ste mī tak potupili.
(...)“

Ale jaz vám své škody nedám zlym užiti,
chciú vám beze lsti raditi:
Raději byste mohli mój súd trpěti,
než se drbite za silného muže jíměti.
Lehčejší tpe dāvieš ruka:
ot mužské rány byvā velká muka.
Tu mīně tedy uvrěti,
když svého kněže za železným stolem
jedúc užiti.

Bude-li nad vámi cizozemec vlásti,
nemoci bude dluho váš jazyk tvati.
Tuhoť jest každého mezi cizými,
a smutný utěši se mezi známými.
Každý kraluje phteli svými,
i jeden mūdý nerad se s cizými.
Pojme k sobě lid jazyka svého,
budeť v dý hledati vāšeho zleho,
a na vāš lid bude hledati viny
a svým rozděli vāše dědiny.
Čestě své, ať i krasťova,
nedaj v své cizozemci, česká hlavo.
Tomuť vy uť ženskā hlavo,
kde jeden jazyk, tu jeho slavo.“

Otázky a úkoly pro rozbor textu:

1. O které slavné události českých dějin vypráví v epickém?
2. Před čím kněžka varuje?
3. Najděte v úryvku vlastenecké tendence.
4. Převeďte do dnešního jazyka slova: cizozemec, lid, uhanili.



ZBRASLAVSKÁ KRONIKA

Je pojmenována podle místa svého vzniku, kterým byl **klášter ve Zbraslavi**. Za autory jsou považováni dva zbraslavští opati Ota Durynský a Petr Žitavský. Jedná se o latinsky psanou kroniku, která vznikala v letech 1305–1339. Zachycuje období první poloviny 14. století. Skládá se ze tří knih. Kronika se pro svoji **historickou přesnost** stala oblíbeným zdrojem informací. Byla kopírována pro potřeby dalších kronik. Kromě prózy jsou v ní i rozsáhlé veršované části. Charakterizuje osobu panovníka Václava II., který povolí založení Zbraslavského kláštera.

Opat Ota Durynský zachycuje Václavovo dětství, dospělost a vládu. Ze všech 51 kapitol, které napsal, je patrné, že Václava velice obdivoval a vyvířil ho naprosto nekriticky. Opat ale v roce 1314 zemřel a nestačil zdokumentovat korunovaci Václava II. V jeho díle pokračoval druhý autor Petr Žitavský. Ten se od Přemyslovců odklonil k Lucemburkům. Rozšířil také okruh popisovaných událostí mimo Zbraslav a Prahu a zaznamenával vše důležité, co se událo v českém království. Kronika končí rokem 1337.



Klášter ve Zbraslavi



Iluminace ze Zbraslavské kroniky – svatba Elišky a Jana Lucemburského

Opakování:

1. Které české středověké kroniky znáte?
2. Porovnejte je.
3. Kdo jsou jejich autoři?
4. Kterým jazykem jsou napsány?
5. Jak se nazývají jejich ilustrace?
6. Proč vystupuje Dalimilova kronika proti Němcům?

TROJÁNSKÁ KRONIKA



Je to český psaná kronika o dobývání antického města Tróje. Hlavními postavami jsou syn trójského krále Hektor a řecký hrdina Achilles. Děj začíná ještě před dobýváním Tróje a vykresluje dobrodružství krále Pelea, který se vydává získat zlaté rouno. Kronika zachycuje osudy hrdinů i po dobytí Tróje. Přestože kronika vychází z antické předlohy, Trója je zde vyobrazena jako středověké město. Trojanská kronika byla první vytištěnou knihou v Čechách pravděpodobně okolo roku 1468. Měla plnit zábavnou funkci.

TROJÁNSKÁ KRONIKA

A pak úkaze město řeka velká, bystrá, čtvrtá a rybářské teče, mající překop mramorem vyzdoběný, jeježto jméno biesé Xantus; a po březích s obou stranami mlynů přemého vtipného stavení. A z té řeky po trubách mosazných biesé vedena voda do všech ulic, v nichžto biehcu studnice mramorové vydlážděné, do nichž voda ustávně teče ku potřebě všem bydlitelům a přebývačům města trojanského. Pak do toho města král Priamus všeho svého království lid uvede k osazení města tak velkého, jímžto rozad domy hodné vedle duostojnosti, morem vydlážděné, do nichž voda ustávně teče ku potřebě všem bydlitelům a přebývačům města trojanského. Pak do toho města král Priamus všeho svého království lid uvede k osazení města tak velkého, jímžto rozad domy hodné vedle duostojnosti, morem vydlážděné, do nichž voda ustávně teče ku potřebě všem bydlitelům a přebývačům města trojanského. Pak do toho města král Priamus všeho svého království lid uvede k osazení města tak velkého, jímžto rozad domy hodné vedle duostojnosti, morem vydlážděné, do nichž voda ustávně teče ku potřebě všem bydlitelům a přebývačům města trojanského.

Otázky pro rozbor textu:

1. O kterém vynálezu se Trojanská kronika zmiňuje?
2. Čím se bavili obyvatelé Tróje?



VITA CAROLI (ŽIVOT KARLŮV)

Vlastní životopis Karla IV., napsaný v latině. Autor v něm popisuje významné události tehdejší doby. Je členěn do dvou částí. V první z nich líčí panovník své mládí, když žil ve Francii a Itálii, a následně svůj pobyt v Čechách do roku 1340. Druhá část je zachycena z hlediska tehdejšího pozorovatele. Je psána básnickou prózou a pravděpodobně ji napsal jiný autor. Životopis končí korunovaci Karla IV. na římského císaře v roce 1346. Dílo bylo přeloženo do češtiny v roce 14. století.

Karel IV. v životopise zachytil své osobní vzpomínky, úvahy o náboženství a morálce a zaznamenal také významné historické události. O sobě píše v první osobě. Používá jednotné i množné číslo, tzv. **královský plurál** (My král...). Přestože je životopis napsán **latinsky**, projevuje v něm Karel IV. zájem o český jazyk. Ve svém díle se snažil předat synovi Václavovi své životní a panovnícké zkušenosti.

VITA CAROLI

A tak když jsem byl přišel do Čech, nenalezl jsem ani otce, ani matku, ani bratra, ani sestry, aniž koho známého. Také řeč českou jsem uslyšel zpodobit, ale později jsem se jí opět naučil, takže jsem mluvil a rozuměl jako každý jiný Čech. Z toho milosti jsem dovedl mluvit, psát a číst nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a lotrsky tak, že jsem byl mluvit oněm jazykům stejně jednoho jako druhého... Tato království jsem nalezl tak zpuštěné, že jsme nenalezli jediný svobodný hrad, který by nebyl zastaven ve všem královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v městanských domech jako jini měšťané.

Přeložil Jakub Pavel

Otázky pro rozbor textu:

1. V jakém stavu našel Karel IV. království po příchodu do Čech?
2. Jak se nazývá zvláštní způsob, kterým o sobě Karel IV. píše?

SMIL FLÁŠKA Z PARDUBIC

* asi 1350 v.?, † 1403 v boji mezi Čechy a Kutnou Horou

Byl šlechtic. Ve své alegorické skladbě Nová rada obhajuje soudobý model řízení společnosti. Prosazuje zájmy české šlechty a kritizuje vládu Václava IV. Král zvířat lev (Václav IV.) si při svém nástupu na trůn zve k sobě zvířata, aby mu poradila, jak má vládnout. Králi radí každé ze zvířat odlišně, podle svých typických vlastností, ne podle zájmů státu.

Opakování:

1. O čem vypráví Trojanská kronika?
2. Jak je v ní Trója popisována?
3. Které události zachycuje dílo Vita Caroli?
4. Komu v něm Karel IV. radí?
5. Mohou být jeho rady aktuální i dnes?
6. Jakým jazykem je dílo napsáno?

ČESKÉ STŘEDOVĚKÉ LEGENDY



LEGENDA O SVATÉM VÁCLAVU

- Existuje hned několik variant této středověké legendy.
- Nejznámější z nich je Kristiánova legenda.
- Byly psané nejprve staroslověnsky, potom také latinsky, vznikaly od 10. století.
- Svatý Václav byl původně zobrazován jako mramulový panovník a běžný smrtelník.
- Až postupem času se v legendách objevují zázraky, které měl vykonávat.
- Václav je zobrazován v panovníckém oděvu s pláštěm, knížecí čapkou a s praporem v ruce.

První legendou o svatém Václavu je staroslověnská legenda, která pochází ze 40. let 10. století. Václav je v ní vyobrazen jako mramulový a zhožný panovník. Druhou je staroslověnská legenda z konce 10. století. Je psána prózou. Popisuje dějiny křesťanství u nás. První latinská legenda o svatém Václavu vznikla po roce 974 pod názvem *Crescente fide christiana*. Má lidový charakter.

Nejznámější je latinsky psaná **Kristiánova legenda** z 10. století, která je také nazývána **Život a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily**. Autor této legendy je neznámý. Pravděpodobně jím byl Kristián, syn Boleslava I. Objevují se také náznaky, že ji napsal mnich z Břevnovského kláštera. Kristiánovu legendu údajně objevil v roce 1645 Bohuslav Balbin v treboňském archivu. Někteří badatelé ji ale považují za podvrh.

KRISTIÁNOVA LEGENDA

Vtrává blažený Václav, který se měl brzy stát žertvou Kristovou a do chrámu podle svatého obyčej svého spěchat dychti, kdež by mohl, než se sejde lid tu naslouchá, než se nejkrytější se oddat delší modlitbě; a jako dobrý pastýř se stádem společně chvilu jiti poslouchání nebo zpívání si žádaje, brzy loz vjezd v díla nástrah. Neboť kněz toho chrámu, jeden z těch, od kterýchž vyšlo nepravost z Babylónu, jakmile zahledl přicházejícího muže svatého, podle příkazu zlosynu zavleč dveře chrámové. Pozdvihl se i připravení ukládající, bratr totiž tu a všichni jeho ozbrojení. A vida bratra vojska, vyvolený pozdravuje ho, tu kol krku ho objímaje tu libaje, děkuje mu tak: Zdrav buď povždy, bratře můj, tu statky tohoto života i blaženosti oplyvej; přijmi tebe Kristus k věčné své hostině, jako jsi ty včera mne tu mode všesky v takové hodnosti pohostil. Na to on s pyšným duchem tu s pohledem posupným, tose meč, který mu visel skryt pod pláštěm; odpovédaje: Včera ovšem, jak chvilu toho žádala, nyní však bratr, bratru takto poslouží. A rozmáchnuv se mečem tál ho jím do hlavy.

Přeložil Mnich břevnovský

Otázky pro rozbor textu:

1. Kterou zásadní scénu ze života svatého Václava ukázka zachycuje?
2. Jak je Václav v legendě charakterizován?



LEGENDA O SVATÉ LUDMILE

- Existuje hned několik variant této středověké legendy (např. Fuit in provincia Bohemorum).
- Vznikaly od 10. století, nejznámější z nich je Kristiánova legenda.
- Byly psané staroslověnsky a poté i latinsky.
- Svatá Ludmila byla manželkou prvního českého knížete Bořivoje, spolu s ním přijala křest na Velké Moravě z rukou Metoděje.
- Ludmila bývá vyobrazena se šálou a závojem, jímž byla uskrzena.

KRISTIÁNOVA LEGENDA

Bořivoj měl též manželku jménem Ludmila, dceru Slavibora, kněžku ze země slovanské, jež z starodávna slula Pšov, nyní od dnešních lidí podle hradu nedávno vystavěného Mělnického sluje. Tato, jakož rovná mu byla v bludu pohanem, obětující modlám, tak i v náboženství křesťanském ho napodobila, ba předčila svého muže v ctnostech a stala se vpravdě služebnicí Kristovou. Dala pak tomuto knížeti tři syny a tolikéž dcer, a jak mu byl blažený Metoděj ústy prorockými předpověděl, co den moci nabyval se vším lidem svým a říše jeho vzrůstala.

Otázky pro rozbor textu:

1. V co původně Ludmila věřila?
2. Proč se ve své víře obrátila?

LEGENDA O SVATÉ KATEŘINĚ



- Je nazývána také Život svaté Kateřiny.
- Dílo vzniklo v 2. polovině 14. století.
- Je inspirována latinskými předlohami.
- Obsahuje 3 519 veršů.
- Je vicholem středověké duchovní veršované epiky.
- Jde o veršovanou skladbu napsanou vysokým zrytem (náročný jazyk, symbolika, tropy a figury).

Legenda je napsaná osmislabičným veršem. Velmi důležitá je symbolika barvy, která se objevuje v pasáži o bičování. Během tohoto procesu se tělo Kateřiny zbarví ještě barvami.

LEGENDA O SVATÉ KATEŘINĚ

Tak měla pro svého přítele
na smrtelnou věrnou lásku
z jejího barvu dle pásky,
jako měla pro milého
nosí věrně barvy jeho.
První barvu v oblíbené
nezle, neboť lásko její,
jež květu v bílé o v domě,
změnila se z utrpění,
které sice nepatrné,
ale svou křivou ztrávil,
zelená se teď stane,
že před tím pohanským bludem
stále donaho vyvolená.

- Otázky pro rozbor textu:
- 1 Kterou událost ukázka popisuje?
 - 2 O kterých barvách se zde mluví?

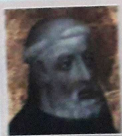
V díle se mluví láska k Bohu se světskou láskou k Ježíši Kristu. Hlavní myšlenka, kterou legenda přináší, je ta, že láska může přinést i utrpení, ale člověk ho dokáže snést. Dílo obsahuje dvě vicholné scény. Kateřina se zamiluje do Ježíše a v nádherné komnatě probíhají zasnoubení. Druhým vicholem se zamiluje do Ježíše a v nádherné komnatě probíhají zasnoubení. Druhým vicholem se zamiluje do Ježíše a v nádherné komnatě probíhají zasnoubení.

Svatá Kateřina byla oblíbenou světicí učenců a vyšších vrstev. Stala se patronkou Artistické fakulty Karlovy univerzity. V oblíbení ji měl i císař Karel IV.

VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

Kateřina byla dcerou alexandrijského krále. Byla původně pohanka, ale přejala křesťanství. Bývá líčena jako chytřá, ctnostná a krásná. V odborné literatuře s padesáti pohanskými učenci obhájila křesťanskou víru. Odmítla sňatek s egyptským králem Maxasiem, a proto měla být umučena v kole posetém železnými hřebíky a noží. Ale protože prosila Boha o pomoc, nic se jí nestalo. Nakonec byla sřata mečem. Jejími atributy jsou kolo, meč nebo kniha.

LEGENDA O SVATÉM PROKOPU



- Dílo vzniklo v 2. polovině 14. století.
- Obsahuje přes 1 000 veršů.
- Je inspirováno latinskou předlohou.
- Je vicholem středověké duchovní veršované epiky.
- Na rozdíl od předchozí legendy je psané lidovým jazykem, který je bližší širokým vrstvám.
- Má vlastenecký charakter, je zaměřeno proti Němcům.

ZAJÍMAVOST

Oblíbení legendy o svatém Prokopovi podporoval sám Karel IV., který chtěl, aby se český svět stal oblíbeným i mezi prostým lidem.

VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

Svatý Prokop je zobrazován s berlou a mitrou (pokryvkou hlavy). V ruce může mít také knihu a kříž. Jeho osobním atributem je spoutaný dábel.

Legenda zachycuje život Prokopa od narození až po jeho smrt. Sblížení dle se zabývá jeho působením v Sázavském klášteře (zakládkou v 11. století). Svatý Prokop stál u jeho založení a stal se také jeho prvním opatem. Je zde líčen jako asketa, lidumil a dobrovitý člověk. Po jeho smrti jsou slovanští mníši z kláštera vypuzeni německými tehlovníky. Jím se Prokop začíná zjevovat. Nejprve je nabádá k opuštění kláštera a nakonec je odůvodňuje svoji opatskou berlou.

Legenda má silně vlastenecký charakter. Je zaměřena proti Němcům, kteří jsou v díle označováni jako „diaboli poslové“. Svatý Prokop je tak povýšen na ochránce českého státu. S touto tendencí se setkáváme také u Dalimilovy kroniky.

Opakování:

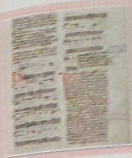
- 1 Které české středověké legendy znáte?
- 2 Proč byly ve středověku oblíbeny žánrem?
- 3 O kom vypovídají a proč?
- 4 Proč byly psány latinsky?

LEGENDA O SV. PROKOPU

Svatý Prokop, vida jiného jazyka,
pověděl jim o toktu říci:
„Bo, Bož moci kazují vem,
ndhile, soci, odutudo ven;
pakli toho neucinite,
Boží kázeň nad sobou užíte!“
(...)
To mluv, v ruce berlu držide,
jž nemilostivě Němce tepide,
Němci jedné odpovědi nejnichu,
jedno druh před druhem bžiechu;
nic na cestu netžachu,
jedno jako kazlové škachu.

- Otázky pro rozbor textu:
- 1 O čem ukázka vypovídá?
 - 2 V čem je legenda vlastenecká?
 - 3 Čím Prokop vyhání Němce?

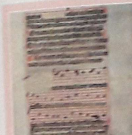
PRVNÍ ČESKÉ PÍSNĚ



HOSPODINE, POMILUJ NY

- Vznikl ve 2. polovině 10. století.
- Je to nejstarší dochovaná česká duchovní píseň (chorál).
- Sazopolovská skladba, která byla pradávně psána.
- Zpívala se při slavnostních příležitostech a plnila funkci hymny.
- Karel IV. ji zařadil do konunovačního řádu.
- Byla zpívána v Betlémské kapli a sloužila také jako válečná píseň.

Píseň obsahuje prosby o splnění hmotných přání, jako byla dobrá úroda, hojnost nebo mír. V době, kdy byla zakládána slovanská liturgie, byla zpívána i mimo kostel, proto se také dochovala. V prvních dvou verších najdeme invokaci (vzvolání), následuje úvod k prosbám a samotné prosby. Závěreční verš je zakončený zkomoleným slovem křiel, což bylo původně Kyrie eleison neboli Pane, smiluj se.



SVATÝ VÁCLAVE, VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ

- Skladba pochází z poloviny 12. století.
- Je to druhá nejstarší dochovaná duchovní píseň.
- Nejstarší rýze česká skladba.
- Má hymnický charakter; dodnes se zpívá v kostelech o církevních svátcích.
- V písní jsou vyznačeny prosby k svatému Václavovi, který je patronem české země.
- Píseň měla v různých dobách funkci české hymny, zazněla i při pohřbu T. G. Masaryka.

Na rozdíl od písně Hospodine, pomiluj ny obsahuje prosby spíše duchovního charakteru. Původně měla tři sloky, postupně se rozšířila až na devět. Hlavní postavou je svatý Václav, ale jsou zde zvyváni i jiní svatí a božská Trojice (Otec, Syn a Duch svatý).

ZÁVIŠOVA PÍSEŇ

- Vznikla ve 2. čtvrtině 14. století.
- Jejím autorem je český vzdělanec Závís ze Záp.
- Je považována za vrchol české dvorské lyriky.
- Najdeme v ní i prvky žakovské poezie.
- Láska je v ní vyobrazena jako nádherný cit, který ale způsobuje bolest a utrpení.
- Každá strofa počíná milostným trápením, které graduje až k možné smrti a končí skleslým povzdechem a básnickovou odpovědností.

SVATÝ VÁCLAVE, VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ

Svatý Václave
vévodo České země
kněže náš
pros za ny Boha
svatého Ducha
Kyrieleison

Pomoci své žádámý
smýluj se nad námi
utěš smutné
odžeh vše zlé
Svatý Václave
Kyrieleison!

Nebeské tof dvorstvo kdsné
blaze tomu ktoz tam pojde
život věčný
oheň jasný
svatého Ducha
Kyrieleison

Otázky pro rozbor textu:

- 1 O to mluví v písní svatého Václava žádá?
- 2 Který jiný slovanský jazyk tato podoba středověké četiny připomíná?

HOSPODINE, POMILUJ NY

Hospodine, pomiluj ny!
Jezu Kriste, pomiluj ny!
Ty Spase všeho mna,
spasí ny i zbylé.
Hospodine, blasy našli
Dej nám všem, Hospodine,
žich o mir v zemi!
Krieži Krieži Krieži!

- Otázky pro rozbor textu:
- 1 Ke kterému druhu lyriky se tato píseň řadí?
 - 2 Jak byste znit vyznačený verš v současné češtině?

Opakování:

- 1 Vymenujte nejstarší české písně.
- 2 Kc kterému druhu lyriky se řadí?

TIPY NA VÝLET

Na Václavském náměstí v Praze si můžete prohlédnout sochu svatého Václava od sochaře Josefa Václava Mysibeka. Pomník je mistem, kde se Pražané spontánně setkávají při významných výročích a přelomových historických událostech.

- 1 Kdo v nich autory oslavují?
- 2 Proč neznáme jejich autory?

ZAKŁADSIĘ WAGNIŚKI

1. The first step is to identify the problem.
 2. The second step is to define the problem.
 3. The third step is to analyze the problem.
 4. The fourth step is to develop a solution.
 5. The fifth step is to implement the solution.
 6. The sixth step is to evaluate the solution.
 7. The seventh step is to monitor the solution.
 8. The eighth step is to maintain the solution.
 9. The ninth step is to improve the solution.
 10. The tenth step is to document the solution.

These parameters are:

- **Length** (in cm)
- **Weight** (in kg)
- **Age** (in years)

Wartość χ^2 dla 1 stopnia swobody wynosi 3,84. W tym przypadku, ponieważ $\chi^2_{\text{obliczone}} > \chi^2_{\text{tabelowane}}$, odrzucamy hipotezę zerową. Oznacza to, że istnieje istotna różnica w proporcjach między grupami. Wynik ten sugeruje, że istnieje związek między wykształceniem a oceną jakości usług.



<http://www.elsevier.com/locate/jmb>
<http://www.sciencedirect.com>

[illegible]

☐ [@Gemma: auctor capere: munda?](#)
☐ [@Gemma: munda: auctor, munda: munda](#)

[illegible]

1. <i>to choose</i> (select) 2. <i>to study</i> (learn) 3. <i>to visit</i> (go to) 4. <i>to read</i> (look at) 5. <i>to write</i> (compose) 6. <i>to know</i> (be aware of)	1. <i>to pick</i> (select) 2. <i>to learn</i> (study) 3. <i>to go to</i> (visit) 4. <i>to look at</i> (read) 5. <i>to compose</i> (write) 6. <i>to be aware of</i> (know)	1. <i>to pick</i> (select) 2. <i>to learn</i> (study) 3. <i>to go to</i> (visit) 4. <i>to look at</i> (read) 5. <i>to compose</i> (write) 6. <i>to be aware of</i> (know)	1. <i>to pick</i> (select) 2. <i>to learn</i> (study) 3. <i>to go to</i> (visit) 4. <i>to look at</i> (read) 5. <i>to compose</i> (write) 6. <i>to be aware of</i> (know)
--	--	--	--

Priznal, že sa dovede katalizovať odborným termínom. Vyhovel požiadavke českých vedcov, aby sa snažil, aby sa neoprel učil spomínať. Berušane dovtedy sa naplno **inkuboval, bohoval a Gmál**.

1. Co je to vagonní přepravce?
2. Jaké jsou vagonní přepravce?
3. Jaké jsou vagonní přepravce?
4. Jaké jsou vagonní přepravce?

[illegible]

1. *Wojciech* (1900-1970) - polski matematyk, jeden z twórców polskiej szkoły matematycznej. W 1925 roku wyjechał do Francji, gdzie podjął studia na Uniwersytecie w Paryżu. W 1928 roku uzyskał dyplom z matematyki. W 1930 roku otrzymał doktorat z matematyki. W 1932 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1935 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1938 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1940 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1945 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1948 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1950 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1952 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1955 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1958 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1960 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1962 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1965 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1968 roku został profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu. W 1970 roku został profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie w Paryżu.

[illegible][illegible][illegible]

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 391–397

1. Kde se děje příběh? 2. Je tato věc spíše známá, nebo neznámá?

Geslovanie

1 Kde vznikla česká středověká drama?	2 Proč hry psali pouze lidé?	3 Jakým způsobem jsou hry napísané?
4 Jak máme dnes smutným chvilku?	5 Dovedete rozlíšiť sloveso - časťky	6 Proč je to výzva pre učenie?

SHRNUTÍ

- v r. 863 příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu, jazyk staroslověnština, písmo hlaholice, Proglas,
- **Život Konstantinův, Život Metodějův**
- Přemyslovci, Lucemburkové (Karel IV. – **Vita Caroli**)
- Kosmas – latinsky psaná **Kronika česká**
- **Dalimilova kronika** (nejstarší česky psaná kronika), **Zbraslavská kronika**, **Trojánská kronika**
- česky psané legendy – o sv. **Kateřině**, o sv. **Prokopu**, o sv. **Václavu**, o sv. **Ludmile**; latinsky psaná **Kristiánova legenda**
- první české písně – **Hospodine, pomiluj ny**; **Svatý Václave, vévodo české země**; **Závišova píseň**
- žakovská poezie – **Podkoní a žák**, **Píseň veselých chudínů**, makarónský verš
- Hradecký rukopis, Bartoloměj z Chlumce, Smil Flaška z Pardubic
- české drama – **Hra tří Marií**, **Mastičkář**, **Hra veselých Magdalén**

OPAKOVÁNÍ

- Jazyk, který Cyril s Metodějem vytvořili pro Slované, se nazývá:**
 - a) latina
 - b) staroslověnština
 - c) hlaholice
 - d) azbuka
- Centry vzdělanosti v románské době byly:**
 - a) univerzity
 - b) knihovny
 - c) školy
 - d) kláštery
- S působením Karla IV. nesouvisí stavba:**
 - a) Karlův most
 - b) Karlštejn
 - c) Klementinum
 - d) svatovítská katedrála
- Staročeské legendy nevypovídají o:**
 - a) svatě Ludmile
 - b) svatém Václavu
 - c) Mistru Theodorikovi
 - d) svatém Prokopu
- Kosmova Kronika česká:**
 - a) byla psána latinsky
 - b) je psána ve verších
 - c) je psána česky
 - d) končí ve 14. století
- Dalimilova kronika:**
 - a) je historicky přesná
 - b) kritizuje panovníka
 - c) je psána latinsky
 - d) má vlastenecký charakter
- Zbraslavská kronika:**
 - a) popisuje Václava II.
 - b) její autor je neznámý
 - c) je psána česky
 - d) začíná českými pověstmi
- Nejstarším českým dramatem je:**
 - a) Hra tří Marií
 - b) Mastičkář
 - c) Podkoní a žák
 - d) Hra veselých Magdalén
- Vagantská poezie:**
 - a) byla psána studenty
 - b) oslavuje české světcy
 - c) je psána německy
 - d) obsahuje milostnou lyriku
- Hradecký rukopis je napsán jako:**
 - a) alegorie
 - b) podobenství
 - c) satira
 - d) kronika
- Bartoloměj z Chlumce byl:**
 - a) překladatel
 - b) tvůrce slovníků
 - c) kronikář
 - d) filozof
- Hospodine, pomiluj ny je nejstarší česká duchovní:**
 - a) báseň
 - b) píseň
 - c) divadelní hra
 - d) povídka
- Svatý Václav je patronem:**
 - a) české šlechty
 - b) poutníků
 - c) české země
 - d) kněží a duchovních
- Závišova píseň reprezentuje:**
 - a) makarónský verš
 - b) dvorskou lyriku
 - c) české legendy
 - d) staročeské drama
- Ve svém životopise Vita Caroli radí Karel IV.:**
 - a) svým poddaným
 - b) svému bratrovi
 - c) české šlechtě
 - d) synu Václavovi
- Smil Flaška z Pardubic přirovnává středověkou společnost k:**
 - a) říší zvířat
 - b) antickému Řecku
 - c) labyrintu
 - d) ráji, peklu a očistci
- České drama vzniklo z:**
 - a) církevních obřadů
 - b) kramářských písní
 - c) pašijových her
 - d) oslav Vánoc